

BÀI 18: THỰC HÀNH: VẤN ĐỀ MÔI TRƯỜNG TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở TÂY NGUYÊN

I. MỤC TIÊU

1. Kiến thức

Sau bài học này, HS sẽ:

- Trình bày được các vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở tây Nguyên.

2. Năng lực

Năng lực chung:

- *Giao tiếp và hợp tác:* khả năng thực hiện nhiệm vụ một cách độc lập hay theo nhóm; Trao đổi tích cực với GV và các bạn khác trong lớp.
- *Tự chủ và tự học:* biết lắng nghe và chia sẻ ý kiến cá nhân với bạn, nhóm và GV. Tích cực tham gia các hoạt động trong lớp.
- *Giải quyết vấn đề và sáng tạo:* biết phối hợp với bạn bè khi làm việc nhóm, tư duy logic, sáng tạo khi giải quyết vấn đề.

Năng lực riêng:

- *Năng lực tìm hiểu địa lí:* Sử dụng các công cụ của Địa lí học thông qua các hoạt động nhóm để trình bày được các vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở vùng Tây Nguyên.

3. Phẩm chất

- *Chăm chỉ:*
 - + Luôn cố gắng vươn lên đạt kết quả tốt trong học tập.
 - + Có ý thức vận dụng kiến thức, kĩ năng học được ở nhà trường, trong sách báo và từ các nguồn tin cậy khác vào trong học tập và đời sống hằng ngày.
- *Trách nhiệm:* Tham gia các hoạt động đầy đủ, đúng giờ, nghiêm túc.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU

1. Đối với giáo viên

- SGK, SGV, SBT *Lịch sử và Địa lí 9 – Chân trời sáng tạo (phần Địa lí)*.

- Bảng số liệu, tranh ảnh, thông tin, tư liệu do GV sưu tầm về nội dung bài học
Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.
- Máy tính, máy chiếu (nếu có)

2. Đối với học sinh

- SGK, SBT *Lịch sử và Địa lí 9 – Chân trời sáng tạo (phần Địa lí).*
- Sưu tầm trên sách, báo, internet thông tin, tư liệu về nội dung bài học
Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

A. HOẠT ĐỘNG KHỞI ĐỘNG

a. Mục tiêu:

- Cung cấp thông tin, tạo kết nối giữa kiến thức của HS với nội dung bài học.
- Tạo hứng thú, kích thích tò mò của HS.

b. Nội dung: GV tổ chức cho HS xem video về một số vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên (nước, rừng, khoáng sản...)

c. Sản phẩm: Câu trả lời của HS quan sát được trong video.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV cho HS xem video về môi trường ở Tây Nguyên:
- + Khai thác trái phép rừng: https://www.youtube.com/watch?v=6bT_gm5eYXM
- + Khai thác khoáng sản trái phép: <https://www.youtube.com/watch?v=YCqOslFehN0> (từ 0:00 đến 4:50)
- GV yêu cầu HS trả lời câu hỏi: *Em hãy nhận xét về vấn đề môi trường ở Tây Nguyên.*

Bước 2: HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS dựa vào kiến thức đã học và hiểu biết của bản thân trả lời câu hỏi.
- Các HS còn lại trong lớp cổ vũ bạn.

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động, thảo luận

- GV mời HS xung phong trả lời.
- Nếu trả lời sai, GV tiếp tục mời HS còn lại đưa ra đáp án.

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập

- GV nhận xét, đánh giá, chốt đáp án: Ở Tây Nguyên, vấn đề môi trường đang được quan tâm bởi ở đây tồn tại các hành vi khai thác trái phép rừng và khoáng sản. Việc khai thác trái phép ảnh hưởng đến phát triển kinh tế - xã hội và cuộc sống của người dân.

- GV dẫn dắt HS vào bài học: Vấn đề môi trường ở Tây Nguyên đang được quan tâm bởi nhiều thực trạng khai thác trái phép đang được xảy ra. Vậy chúng ta cần làm gì để giải quyết các vấn đề môi trường ở Tây Nguyên? Chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu trong bài học ngày hôm nay – **Bài 18: Thực hành – Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.**

B. HOẠT ĐỘNG THỰC HÀNH - Trình bày vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

a. Mục tiêu: Thông qua Hoạt động, HS trình bày các vấn đề về môi trường của vùng Tây Nguyên.

b. Nội dung: GV yêu cầu HS sưu tầm tư liệu và trình bày về vấn đề môi trường của vùng Tây Nguyên.

c. Sản phẩm: Bài báo cáo của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

HOẠT ĐỘNG CỦA GV - HS	DỰ KIẾN SẢN PHẨM
Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập - GV chia lớp thành các nhóm nhỏ (4 – 6 HS/ nhóm) và yêu cầu HS: Dựa vào kiến thức đã học và thông tin kiểm được, hãy trình bày vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên. + <i>Nhiệm vụ 1:</i> Tìm kiếm thông tin: Thực hiện tìm kiếm thông tin qua Bài 17 SGK Lịch sử và Địa lí 9 (phần Địa lí) bộ sách Chân trời sáng tạo, sách, báo, tạp chí, internet... + <i>Nhiệm vụ 2:</i> Xử lý thông tin - Chọn lọc dữ liệu từ thông tin tìm kiếm được. - Sắp xếp, xử lý các thông tin vừa tìm kiếm được cho phù hợp với nội dung trình bày. + <i>Nhiệm vụ 3:</i>	Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế ở Tây Nguyên. (Bài báo cáo mẫu được đính kèm phía dưới Hoạt động Thực hành)

- GV hướng dẫn HS có thể lựa chọn và trình bày một trong những vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên như:
 - + Vấn đề khai thác, phục hồi, bảo vệ và phát triển rừng.
 - + Vấn đề môi trường trong khai thác khoáng sản.
 - + Vấn đề môi trường trong khai thác tài nguyên nước.
- GV hướng dẫn HS viết một bài báo cáo theo mẫu sau:

**THỰC HÀNH: VẤN ĐỀ MÔI TRƯỜNG TRONG
PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở TÂY NGUYÊN**

Nhóm:

1. Thực trạng vấn đề môi trường

.....

.....

2. Giải pháp giải quyết vấn đề môi trường

.....

.....

- GV cung cấp cho HS một số tư liệu về vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên (*Đính kèm phía dưới Hoạt động Thực hành*).

Bước 2: HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS thực hiện nhiệm vụ tại nhà. HS có thể sử dụng các thiết bị điện tử để tìm kiếm thông tin và hình ảnh trên internet hoặc đọc sách, báo tham khảo. GV có thể giới thiệu cho HS một số từ khóa, địa chỉ trang web để HS tra cứu.
- GV quan sát, hướng dẫn, hỗ trợ HS trong quá trình thảo luận.

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động

- HS nộp bài làm vào buổi học sau.

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập

- GV yêu cầu HS kiểm tra mức độ hoàn thiện nhiệm vụ và chất lượng bài tập qua sản phẩm của cá nhân, kiểm tra sự phù hợp, chính xác các thông tin mà HS tìm được.

- GV chuyển sang nhiệm vụ mới.	
Tư liệu 1: Nan giải bài toán giữ rừng vàng Tây Nguyên Theo thống kê của Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn, năm 2010, toàn vùng Tây Nguyên có 2 747 118 ha đất có rừng, trong đó 2 526 804 ha rừng tự nhiên, tỉ lệ độ che phủ rừng 52,39%. Đến năm 2010, diện tích đất có rừng toàn vùng 2 574 253ha, trong đó rừng tự nhiên 2 115 473 ha, tỉ lệ độ che phủ rừng 46,41%. Như vậy, trong vòng 10 năm, diện tích rừng tự nhiên vùng Tây Nguyên giảm 411331 ha, bình quân mỗi năm giảm 41,1 nghìn ha, kéo theo tỉ lệ độ che phủ rừng giảm 5,98%. Trong đó các tỉnh có tỉ lệ độ che phủ rừng thấp như Đắk Nông đạt 38,06%, Đắk Lắk đạt 38,75%. Đến thời điểm hiện tại, hơn 70% diện tích rừng tự nhiên ở khu vực này là rừng nghèo kiệt, rừng trung bình và rừng giàu chỉ còn gần 30% tập trung ở các khu vực đặc dụng và rừng phòng hộ đầu nguồn. Tư liệu 2: Bô xít ở vùng Tây Nguyên mang lại hiệu quả kinh tế cao Chỉ tính riêng trong năm 202, tổng sản phẩm tiêu thụ của nhà máy Alumin Nhân Cơ đạt trên 765 000 tấn, vượt 15% so với kế hoạch. Doanh thu giao khoán đạt trên 3 759 tỉ đồng. Thu nhập bình quân đầu người đạt 14 triệu đồng/ người/ tháng. Nhà máy thu về lợi nhuận hơn 100 tỉ đồng. Đơn vị đóng góp cho ngân sách Nhà nước hơn 400 tỉ đồng. Điều đáng nói là công suất thiết kế của Nhà máy Alumin Nhân cơ là 650 00 tấn/ năm nhưng đơn vị đã từng bước tìm các giải pháp để nâng cao hiệu quả và hiện đã nâng công suất lên 765 000 tấn/ năm, tức là tăng thêm hơn 15% so với công suất thiết kế. https://www.youtube.com/watch?v=fE89t8vvIrg	
THỰC HÀNH: VẤN ĐỀ MÔI TRƯỜNG TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở TÂY NGUYÊN (VẤN ĐỀ KHAI THÁC KHOÁNG SẢN) Nhóm: 1. Thực trạng vấn đề môi trường - Tây nguyên là vùng đất có nguồn tài nguyên khoáng sản khá đa dạng. Chính vì vậy mà diễn ra nhiều nạn khai thác trái phép, việc cấp phép và quản lý hoạt động khai thác khoáng sản tại khu vực này còn nhiều bất cập, dẫn đến nhiều hệ lụy về môi trường và ảnh hưởng tiêu cực đến đời sống người dân.	

- Tình trạng khai thác khoáng sản trái pháp luật như vàng sa khoáng, đá quý, đá chẻ... Tính đến năm 2012 diện tích đất đai sử dụng cho hoạt động khoáng sản trong vùng khoảng 2.000 ha, chiếm 0,06% diện tích tự nhiên toàn vùng, giá trị đóng góp vào GDP của 5 tỉnh xấp xỉ 1%.
- Nghiêm trọng nhất là việc khai thác các loại khoáng sản trái phép còn diễn ra ở những cánh rừng đặc dụng, rừng phòng hộ như khu vực Vườn quốc gia Bi Đúp – Núi Bà, Khu danh lam thắng cảnh Thung lũng Tình yêu...
- Khi khai thác các vùng mỏ quặng bô – xít nằm ở vùng phòng hộ đầu nguồn của nhiều sông suối và các khu vực đa dạng sinh học nên trực tiếp ảnh hưởng đến sử dụng đất, hệ sinh thái rừng đầu nguồn, vấn đề cân bằng nước, quặng thải, nước thải...

Đường hầm đào khoét để khai thác vàng trái phép

Khai thác vàng tại rừng phòng hộ Gia Nghĩa

Vàng lẫn trong đá mà các đối tượng khai thác trái phép

2. Giải pháp giải quyết vấn đề môi trường

- Cần có lộ trình nâng cao năng lực quản lý cho địa phương, từng bước thực hiện phân quyền cấp phép và quản lý hoạt động khoáng sản cho địa phương ở Tây nguyên nói riêng và các tỉnh, thành phố trong cả nước nói chung.

- Phải thực hiện định giá tài nguyên và tổ chức đấu thầu khai thác khoáng sản. Hạn chế tối đa phân cấp và cấp phép giấy phép khai thác khoáng sản tràn lan ở cấp tỉnh.
- Xây dựng các chiến lược, quy hoạch và chính sách phát triển từng loại khoáng sản đảm bảo tính đồng bộ từ khâu thăm dò, khai thác đến chế biến phù hợp với nhu cầu nền kinh tế và chấm dứt xuất khẩu sản phẩm thô.
- Chỉ nên khai thác khoáng sản khi đã hội tụ điều kiện về tiếp cận công nghệ, trình độ kỹ thuật, quản lý và xử lý kiểm soát được các vấn đề về môi trường.

C. HOẠT ĐỘNG LUYỆN TẬP

a. Mục tiêu: Thông qua hoạt động, HS củng cố kiến thức đã học về *Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên*.

b. Nội dung:

- GV cho HS làm trả lời câu hỏi mở rộng để ôn tập kiến thức về *Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên*.

c. Sản phẩm: Đáp án của HS và chuẩn kiến thức của GV.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

- GV đặt câu hỏi mở rộng cho HS: *Tại sao trong khai thác rừng ở Tây Nguyên, cần hết sức chú trọng khai thác đi đôi với tu bổ và bảo vệ rừng?*

Bước 2: HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ học tập

- HS vận dụng kiến thức đã học để trả lời câu hỏi.
- GV quan sát, hướng dẫn, hỗ trợ HS (nếu cần thiết).

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động, thảo luận

- GV mời đại diện 1 – 2 HS lần lượt trả lời câu hỏi.
- GV yêu cầu các HS khác lắng nghe, đọc đáp án khác (nếu có).

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập

- GV nhận xét, đánh giá và chốt đáp án: *Khai thác tài nguyên rừng ở Tây Nguyên, cần hết sức chú trọng khai thác đi đôi với tu bổ và bảo vệ vốn rừng vì các lý do sau:*

** Vai trò quan trọng của tài nguyên rừng ở Tây Nguyên:*

- Tây Nguyên là “kho vàng xanh” của cả nước: chiếm tới 36% diện tích đất có rừng và 52% sản lượng gỗ có thể khai thác của cả nước. Trong rừng có nhiều gỗ quý (cẩm lai, gụ mật, nghiến, trắc, sến), nhiều chim, thú quý (voi, bò tót, gấu...).

- Có giá trị lớn đối với môi trường - sinh thái:

+ Tây Nguyên là vùng thượng nguồn phía Tây của các con sông chảy về vùng duyên hải Nam Trung Bộ nước ta. Việc bảo vệ rừng khu vực đầu nguồn có ý nghĩa hết sức quan trọng trong việc điều tiết nguồn nước vào mùa mưa, hạn chế lũ lụt, sạt lở đất ảnh hưởng đến vùng cũng như các tỉnh duyên hải miền Trung ở phía Đông.

+ Tây Nguyên có khí hậu phân hóa mùa khô sâu sắc và kéo dài, rừng góp phần điều hòa khí hậu, giữ nguồn nước ngầm, hạn chế thiếu nước vào mùa khô.

* Tài nguyên rừng của vùng đang bị suy giảm:

+ Sản lượng gỗ khai thác hằng năm không ngừng giảm, từ 600 - 700 nghìn m³ vào cuối thập kỉ 80, nay chỉ còn khoảng 200 - 300 nghìn m³/năm.

+ Nguyên nhân: cháy rừng; nạn phá rừng gia tăng.

+ Hậu quả: làm giảm sút nhanh lớp phủ rừng và giảm sút trữ lượng các loại gỗ quý, đe dọa môi trường sống của các loài chim, thú quý, làm hạ mực nước ngầm về mùa khô.

D. HOẠT ĐỘNG VẬN DỤNG

a. Mục tiêu: Thông qua hoạt động, HS:

- củng cố kiến thức đã học về Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

- Liên hệ, vận dụng kiến thức đã học vào cuộc sống.

b. Nội dung: GV yêu cầu HS hoàn thành bài tìm hiểu về vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

c. Sản phẩm: Bài tìm hiểu về vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

d. Tổ chức thực hiện:

Bước 1: GV chuyển giao nhiệm vụ học tập

GV yêu cầu HS làm việc cá nhân, thực hiện nhiệm vụ: Học sinh hoàn thành bài tìm hiểu về Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.

Bước 2: HS tiếp nhận, thực hiện nhiệm vụ học tập

HS vận dụng kiến thức đã học, sưu tầm thêm thông tin trên sách, báo, internet để hoàn thành nhiệm vụ.

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động, thảo luận

HS báo cáo sản phẩm vào tiết học sau.

Bước 4: Đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập

GV nhận xét, đánh giá, kết thúc tiết học.

PHỤ LỤC

Bảng nhận xét, đánh giá hiệu quả làm việc nhóm

Tên các thành viên	Nhiệm vụ	Nhận xét kết quả	Giải pháp khắc phục (nếu có)	Điểm
.....				
.....				

HƯỚNG DẪN VỀ NHÀ

- Ôn lại kiến thức đã học: *Thực hành: Vấn đề môi trường trong phát triển kinh tế - xã hội ở Tây Nguyên.*
- Đọc và tìm hiểu trước nội dung *Bài 19: Đông Nam Bộ.*